

Ελάχιστος αισθάνεται σήμερα, όποιος επιχειρεί να εκφωνήσει λόγο πανηγυρικό, αφιερωμένο στη μνήμη ενός εκκλησιαστικού γεγονότος, παμμεγίστου και εξαιρετικού, που άλλαξε την πορεία του ανθρώπου, και εν τω νυν και εν τω μέλλοντι αιώνι.

Πρόκειται για το θαύμα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, που κατεγράφη ιστορικώς, για να υπενθυμίζει διαρκώς ότι ο Πανάγαθος Τριαδικός Θεός, μανιώδης εραστής του ανθρώπου, επεμβαίνει στον ρου της ανθρώπινης ιστορίας θαυματουργικώς, ελευθερώνει το πλάσμα Του από τη δουλεία της αμαρτίας και το σώζει αιωνίως. Αρκεί ο άνθρωπος να Του το επιτρέψει, δηλαδή να Τον εμπιστευθεί, να πιστέψει στο Θαύμα, πριν αυτό συντελεστεί. Και τότε «Μεγάλα τα της Πίστεως κατορθώματα»!

Εννέα μήνες πριν τη Γέννηση του Χριστού, ποιος άνθρωπος από τον παλαιό κόσμο θα μπορούσε να πιστέψει στο θαύμα του Ευαγγελισμού, της Θείας Συλλήψεως, του Θείου Τόκου, της Θείας Γεννήσεως; Υπήρχε τότε ανθρώπινο μάτι να δει Αρχάγγελο; Υπήρχε άνθρωπου αυτί να τον ακούσει; Υπήρχε ανθρώπου στόμα να του μιλήσει;

Ναι, υπήρχε! Το πιο αγνό και καθαρό, το πιο φωτεινό και λαμπερό, το πιο ταπεινό και πράο κορίτσι που έφεραν στο τέλος του παλαιού κόσμου γονείς άγιοι: Η Παρθένος Μαρία, η άσπιλος νύμφη, το πολύτιμο σκεύος Θείας εκλογής, η Παναγία Κόρη ανθρώπου! Μόνον Αυτή, η καθαρά και αμόλυντος θυγάτηρ Ιωακείμ και Άννης είδε και άκουσε τον Αρχάγγελο Γαβριήλ και άνοιξε εκείνα τα νεκταρώδη χείλη και ταπεινά απάντησε : «Ιδού η δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά το ρήμα σου» (Λουκ. α΄38). Πίστεψε στο Θαύμα, πριν συμβεί. Κι έτσι το μέγιστο θαύμα συντελείται: ο Λόγος του Θεού ασπόρως σπείρεται και μυστικώς σαρκώνεται! Ο Νέος Αδάμ ταπεινώς γεννάται, αδίκως σταυρώνεται και τριήμερος νεκρός λαμπρώς ανασταίνεται, για να αναστήσει το ανθρώπινο γένος από τον θάνατο της αμαρτίας και να ανακαινίσει ολόκληρη την κτίση.

Ξεχειλίζοντας από ενθουσιασμό για το μέγιστο θαύμα του Ευαγγελισμού και από σεβασμό προς την Υπεραγία Θεοτόκο, την Κυρά και Δέσποινα ουρανού και γης, τη

Μεγάλη Μάνα του πολύπαθου Γένους μας, ας αναφωνήσουμε προς Αυτή: ΧΑΙΡΕ
ΝΥΜΦΗ ΑΝΥΜΦΕΥΤΕ!

Το θαύμα του Ευαγγελισμού, που οδηγεί στο θαύμα της αναστάσεως του
Θεανθρώπου, συνέβη άπαξ αλλά και δια παντός.

Από τότε η ανθρώπινη Ιστορία θα πλημμυρίσει ελπίδα ασβέστως φλογισθείσα,
αδιαλείπτως ζέουσα και ρωμαλέως ζώσα. Από τότε ο απελπισμένος λαός του Θεού
θα βαδίζει με ελπίδα ζείδωρη, αφού το θεόσδοτο συμβόλαιο της νεκρανάστασής
του το υπογράφει με το αίμα τού μονάκριβου Γιού Της η Ελπίς απελπισμένων!

Και γι' αυτό από τότε ο πανάρχαιος αργαλιός του ελληνικού πνεύματος που
ύφανε, αιώνες πριν, με μέτρο και αρμονία, μέσα στο φως του αιγαιοπελαγίτικου
ήλιου, κάλος και αγαθότητα, αρετή και ανδρεία, φιλοτιμία και φιλοξενία, ελευθερία
και δημοκρατία, από τότε, θα τελειώσει το υφαντό του, αφού το κεντήσει με το
πορφυρό χρώμα της Πίστεως, για να το προσφέρει στον κόσμο ολόκληρο δώρο
αιώνιο.

Ο μακαριστός Πρωτοπρεσβύτερος πατήρ Γεώργιος Μεταλληνός, ομότιμος
καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιστορικός,
Φιλολόγος, Συγγραφέας και ένας από τους σπουδαιότερους συγχρόνους Θεολόγους
γράφει: «το κήρυγμα του Χριστού θα ριζώσει και καρποφορήσει στο ελληνιστικό
περιβάλλον. Ο Ελληνισμός θα βαπτισθεί στην κολυμβήθρα του Χριστιανισμού.
Βάπτισμα, όμως, σημαίνει θάνατος και ανάσταση. Έτσι κι ο Ελληνισμός, στην
ένωσή του με το Χριστιανισμό, «πέθανε» και καθάρθηκε, για να αναστηθεί σε ένα
νέο τρόπο ύπαρξης. Από την κυριαρχία του μύθου και του ανθρώπινου λόγου,
προχώρησε στην αναγνώριση του Θεού λόγου [...]. Αυτό σημαίνει ότι άλλαξε
προσανατολισμό. Από το κτιστό προχώρησε στο άκτιστο και αιώνιο. Άλλαξε, όμως,
και ταυτότητα. Δεν είναι πια ο αρχαίος, ειδωλολατρικός Ελληνισμός, αλλά ο
Χριστιανικός Ελληνισμός και με αυτή την ταυτότητα πολιτογραφήθηκε
αμετάκλητα στην Ιστορία. Ο Ελληνισμός, στην ένωσή του με το Χριστιανισμό, δεν
αλλοτριώθηκε, αλλά ολοκληρώθηκε, διότι πληρώθηκε το κύριο συστατικό του, που
είναι η ζήτηση της αλήθειας, δηλαδή ο Χριστός. [...] Έτσι ανανεωμένος και
ολοκληρωμένος ο Ελληνισμός μέσα στην Ορθοδοξία μεγαλούργησε και δοξάσθηκε
στην κατοπινή του ιστορική πορεία».

Και καταλήγει: «Την αυθεντική ένωση Ελληνισμού και Χριστιανισμού διασώζουν και
εκφράζουν σ' όλους τους αιώνες οι άγιοι Πατέρες της Ορθοδόξου Εκκλησίας.
Αυτοί διατηρούν και την ισορροπία στη σχέση και σύζευξη των δύο αυτών
μεγεθών. Ο χώρος μέσα στον οποίο πραγματώθηκε ιστορικά η νέα ελληνική
ταυτότητά μας ήταν η Ελληνορθόδοξη Ρωμανία, αυτή που οι απόγονοι των
Φράγκων ονόμασαν Βυζάντιο. Μέσα σ' αυτή, η Ελληνορθόδοξη πλέον Ρωμαιοσύνη
θα απειληθεί, θα παλέψει, θα πληγωθεί, θα πονέσει, θα δακρύσει, θα ματώσει
μαρτυρικά, αλλά με ανδρείο φρόνημα και θυσιαστική αγάπη θα περιφρουρήσει την
παν-Αλήθεια του Ευαγγελίου και τελικά θα γίνει βαθειά συνείδηση που θα ριζώσει
και θα συνεχίσει στο μήκος των αιώνων».

Αυτή τη συνείδηση προσπάθησαν να μολέψουν και να θάψουν οι μεταναστευτικές στρατιές των προβατόσχημων παπικών λύκων της Εσπερίας πριν, κατά και μετά την πρώτη άλωση της Κωνσταντινούπολης (1204).

Αυτή τη συνείδηση, όμως, της Ρωμηοσύνης ο Θεός **εφύλαξε και διέσωσε** με τη δεύτερη άλωση της Βασιλευούσης και την υποδούλωσή της στην Οθωμανική κυριαρχία (1453).

Για να μην απορεί κανείς, ας ακούσουμε τον μεγάλο απόστολο του γένους, άγιο Κοσμά τον Αιτωλό: «Καὶ διατὶ δὲν ἤφευρεν ὁ Θεὸς ἄλλον βασιλέα; τόσα ρηγάτα ἦταν ἐδῶ κοντὰ! μόνον ἤφερε τὸν Τοῦρκον, καὶ τοῦ τὸ ἐχάρισε; Ἦξευρεν ὁ Θεός, πῶς τὰ ἄλλα ρηγάτα μᾶς βλάπτουν εἰς τὴν πίστιν, καὶ (=ἐνῶ) ὁ Τοῦρκος δὲν μᾶς βλάπτει. Ἄσπρα (=χρήματα) δῶσ' του καὶ καβαλλίκευσέ τον ἀπὸ τὸ κεφάλι. Καὶ διὰ νὰ μὴ κολασθοῦμεν, τὸ ἔδωσε τοῦ Τούρκου, καὶ τὸν ἔχει ὁ Θεὸς τὸν Τοῦρκον ὡσὰν σκύλον νὰ μᾶς φυλάη...».

Ἦξερε, λοιπόν, ο Θεός και, ως πάνσοφος οιακοστρόφος του γένους των Ρωμηών, έστρεψε το πηδάλιο στον Τούρκο και του επέτρεψε να διαφεντεύει χρόνους τετρακόσιους. 29^η Μαΐου 1453 η Πόλη έπεσε, αλλά η Ρωμηοσύνη δεν χάθηκε, δεν πέθανε. Το γένος βρέθηκε αδύνατο πολιτικά αλλά όχι πνευματικά. Συνέχισε να ζει ρωμαλέα. Αυτό τραγουδά και η ποντιακή μούσα: «η Ρωμανία κι αν επέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλα». Η πτώση ήλθε ως σωτηρία, γιατί το Βυζάντιο γλίτωσε από εσωτερική κατάλυση, που θα το μετέβαλε σε «πνευματικό προτεκτοράτο της Φραγκιάς». Έτσι, ο Θεός ταις πρεσβείαις της Θεοτόκου **διέσωσε** την πνευματική και πολιτιστική καθαρότητα του Γένους, το οποίο στην οθωμανική δουλεία, παρά τις ταλαιπωρίες του, κατόρθωσε να ανασυνταχθεί και να επιβιώσει. Στα χρόνια της σκλαβιάς, ο θεσμός που σχεδόν παρέμεινε άθικτος, ήταν η Εκκλησία. Ο Πορθητής, που, σύμφωνα με πηγές, στις φλέβες του είχε ελληνικό αίμα, έδειξε σεβασμό στη θρησκεία των κατακτημένων και παρεχώρησε στο Πατριαρχείο όχι μόνο εκκλησιαστικά αλλά και πολιτικά προνόμια. Ο νέος Πατριάρχης ανακηρύχθηκε μιλλέτ-μπασή, Εθνάρχης των Ρωμηών. Άμεσος «πολιτικός κυριάρχης», «αυθέντης και αυτοκράτορας δεσπότης» των Ρωμηών δεν ήταν ο σουλτάνος αλλά ο οικουμενικός Πατριάρχης. Αυτό, βεβαίως, δεν σημαίνει ότι ο σουλτάνος σεβάστηκε τη ρωμαίικη Εκκλησία περισσότερο από το δικό του ιερό νόμο. Οι Ρωμηοί ουσιαστικά ήταν στην απόλυτη διάθεσή του και τα προνόμια στο τέλος ήταν κίβδηλο νόμισμα. Η θέση του Πατριάρχη-Εθνάρχη και όλων των συνεργατών του ήταν ιδιαίτερα δύσκολη κι επικίνδυνη. Δεν ήταν πάντα δυνατή και εύκολη η διατήρηση των ισορροπιών. Οποιοδήποτε ολίσθημα αντίθετο στον υπέρτατο νόμο, δηλαδή τη θέληση του σουλτάνου, είχε βαρύτατες συνέπειες. Έτσι εξηγούνται οι αλλεπάλληλες εκτελέσεις πατριαρχών και επισκόπων μέχρι το 1821.

Όμως, παρά ταύτα η Εθναρχούσα Εκκλησία, ως κοινωνικό σώμα, θα παραμείνει ο ασφαλής χώρος για τη διάσωση της γλώσσας, της κοινοτικής οργάνωσης, της εθνικής και θρησκευτικής παράδοσης του Γένους. Η ενορία του χωριού και ο απλός παπάς του, οι γέροντες και οι γερόντισσες των μοναστηριών με τις λαοσυνάξεις, τα κηρύγματα, τις ακολουθίες, τα τροπάρια, τα συναξάρια και τη συμμετοχή στα Μυστήρια ή στις πανηγύρεις στη μνήμη των αγίων, θα ενισχύουν τους ψυχικούς

δεσμούς των υποδούλων, θα εξασφαλίζουν την απρόσκοπτη συνέχεια του Γένους και θα διατηρούν τη ζωή του αμετάβλητη μέσα σε κλίμα ελευθερίας, που θα μετριάξει τη σκέψη της δουλείας και τον πόνο του γι' αυτή. Μάλιστα δε τα μοναστήρια μας, αυτά τα προπύργια της Ορθοδοξίας, εκτός από κέντρα παιδείας και παρηγοριάς για τους ραγιάδες ήταν και χώροι καταφυγής και προστασίας των διωκομένων. Ήταν μεγάλη ευλογία για τα χωριά εκείνα που είχαν κοντά τους μοναστήρια! Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι τα μοναστήρια υπήρξαν κυριολεκτικώς η κιβωτός της Ρωμιοσύνης.

Συνεπώς, η ενοριακή ζωή αλλά και η μοναστική ησυχαστική παράδοση, η πεμπτουσία της Ορθοδοξίας, κράτησε το Γένος όρθιο στο ανάστημα, πλούσιο στην ψυχή, ανθεκτικό στο ραγιαδισμό, στον εξισλαμισμό, στο παιδομάζωμα, στην αναγκαστική ναυτολογία, στην πειρατεία, στην κάθε λογής δημογραφική φθορά της δουλείας. Κράτησε το Γένος ασυμβίβαστο απέναντι όχι μόνο στους ανατολικούς αλλά και τους δυτικούς εχθρούς της ταυτότητάς του.

Τέσσερις αιώνες το Γένος αιμορραγούσε, αλλά προσηύχετο, ήλπιζε και μυστικώς καρτερούσε ανάσταση. Κρατούσε το φουστάνι της Μεγάλης Μάνας του, της γλυκιάς Παναγιάς, παρηγοριόταν και αναθαρρούσε.

Χαρακτηριστικός είναι «ο Θρήνος» του Μητροπολίτου Μυρέων, Ματθαίου, στις αρχές του 16^{ου} αιώνας:

«Επαίδευσές μας Δέσποτα, δια το πταίσιμό μας,

και μας εκατεδίκασες εις χείρας των εχθρών μας.

Πολλά καλά το έκαμες ως να σωφρονισθούμεν,

σαν το χρυσάφι σ' τη φωτιάν και να λογαριασθούμεν.

Αλλά πάλι λυπήσου μας, ότ' είμεσθεν δικοί σου,

άλλον Θεόν δεν έχομεν Κύριε, μόνον πλην σου.

Πώς υπομένεις Δέσποτα σκλάβους να μας εβλέπης,

και δούλους να μας θεωρείς και τον θυμόν δεν τρέπεις;

Ξύπνα, σηκώσου»!

Το μήνυμα της ανάστασης **δια της μετανοίας** τροφοδοτούσαν και σπουδαία βιβλία που κυκλοφορούσαν στα χρόνια της δουλείας, αξιοποιούνταν από εγγράμματος κληρικούς και έφταναν στα αυτιά του λαού εκλαϊκευμένα από ταπεινούς ολιγογράμματος παππάδες, που δίδασκαν κυρίως με το παράδειγμά τους. Το μήνυμα της ανάστασης **δια της Παιδείας** ανέλαβαν να μεταφέρουν οι Διδάσκαλοι του Γένους: Πρωτοπόρος ο πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρης, ο Ευγένιος ο Αιτωλός,

γνήσιος εκπρόσωπος του πατερικού πνεύματος και πρόδρομος του αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

«Τα σχολειά χτίστε, εκεί κατοικεί ο Θεός της Λευτεριάς!» κήρυττε ο φωτοφόρος Ισαπόστολος Πατροκοσμάς.

«Ξύπνα, σηκώσου»!

Το «ξύπνα» έφερε το «ανάστα», το πνεύμα της αντίστασης, της αντίδρασης. «Κάλλιο πουλάκι στο κλαδί, παρά πουλάκι στο κλουβί»! (Θ. Γιαννόπουλος, «Ιστορίες και ανέκδοτα»). Το κίνημα των κλεφτών, ορεσίβιων ανταρτών, που ζούσαν «με τ' άρματα στο χέρι» και είχαν για βιοπορισμό τη λεηλασία, αντιστέκεται με πείσμα στο ραγιαδισμό. Στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑ Ανωρύμου του Έλληνας, γι' αυτούς τους αγωνιστές των βουνών, διαβάζει κανείς: « Αυτοί οι ήρωες, των οποίων η ανδρεία είναι αδιήγητος και η αγάπη για ελευθερία απερίγραπτος, πολλάκις ζώσιν δύο ή τρεις ημέρας με νερόν και χόρτα [...]. Καθείς απ' αυτούς αξίζει δέκα αρχιστρατήγους αλλογενείς δια την εξυπνότητα του νοός και δια τας πολεμικάς εφευρέσεις, δια την αγάπην δε της ελευθερίας και την μεγαλοψυχίαν δεν είναι δυνατόν να τους παρομοιάσει κάποιος με κανένα από τους τωρινούς αρχιστρατήγους».

Και, όπως το ηρωικό κίνημα των Κλεφτών και των εθνομαρτύρων σήκωσε **όπλο** και αντιστάθηκε στο **ραγιαδισμό**, έτσι και ο πάνσεπτος χορός, το πολυτίμητο νέφος, το πανόλβιο τάγμα των σφαγιασθέντων αμνών, οι άγιοι Νεομάρτυρες σήκωσαν **Σταυρό** μαρτυρικό, θυσιαστικό, Χριστανρδειωμένο και αντιστάθηκαν στον **εξισλαμισμό**. Το μαρτυρικό τους αίμα έχει ποτίσει κάθε γωνιά της Πατρίδος μας, κάθε χωριό και πόλη, κάθε κορφή και λαγκαδιά κι όλες τις θάλασσές μας. Αυτοί είναι οι ακοίμητοι φρουροί και προστάτες των συνόρων και της ελευθερίας μας. « *Τῶν ὁστέων αὐτῶν οἱ τύμβοι τὰ ὄρια τῆς πατρίδος γῆς φυλάττουσι, τὰ δέ αὐτῶν τίμια αἵματα τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν τό δένδρον ἀρδεύουσιν*», λέγει η επιμνημόσυνη προς αυτούς Δέηση. Συγκλονιστικά και εξόχως τιμητικά για την Πατρίδα μας τα τέλη της ζωής αυτών. Αυτοί προέβαλλαν τη συνεπέστερη για την Ορθοδοξία και αποτελεσματικότερη αντίσταση στον κατακτητή, χωρίς μάλιστα θυσίες άλλων παρά μόνο του εαυτού τους. Νέοι κυρίως, διαφόρων επαγγελμάτων, όχι πεισιθάνατοι αλλά λεβέντες, ξαναζωντάνευαν την παράδοση των αρχαίων μαρτύρων. Κίνητρό τους δεν ήταν το μίσος κατά του αντιπάλου αλλά η αγάπη για το Χριστό και τον άνθρωπο. Θαυμαστά σημεία συνόδευσαν το μαρτύριό τους και βεβαίωναν ότι ο γλυκύτατος Ιησούς Χριστός είναι παρών και επομένως ο αντίπαλος δεν είναι ακαταγώνιστος. Ο μεγάλος υμνητής τους, άγιος Νικόδημος Αγιορείτης, τους ονόμασε «ανακαινισμόν όλης της ορθοδόξου πίστεως». Κατά τον Φώτη Κόντογλου, 35.000 Νεομάρτυρες μαρτύρησαν στους χρόνους της Τουρκοκρατίας. Από τον ογκωδέστατο κατάλογο των αγίων ονομάτων τους, ας θυμηθούμε το παλικάρι από τα Γιάννενα άγιο Γεώργιο, το καύχημα του Μετσόβου άγιο Νικόλαο και τα τρία λιοντάρια από τη Θεσσαλία, Πολυζώη από την Πρεβέντα (Διάβα), παπα-Κώστα από το Τσιάσι (Περιστέρα), Αθανάσιο από το Κοβέλτσι (Θεόπετρα). Ας ευφημίσουμε τους τρεις συντοπίτες μάρτυρες και αθλοφόρους με το μεγαλυνάριο που έγραψε τον 18^ο αιώνα χέρι ανώνυμο και φυλάσσεται στην ιερή

Μονή Βαρλαάμ των Μετεώρων:

Δεῦται εὐφῆμισόμεν ει πιστεῖ

τούς τρῖς αθλοφώρους τῶν πολίζο πρέβέντινόν

καί τόν παπᾶ κώστα τον τζαισινῶν σιν αθανάσιου εκ κῶμις κωβελτζίου αδίκως
κρεμαστέντες πάνταις τιμίσομεν.

Όλες αυτές οι πράξεις αντίστασης και αντίδρασης αποδεικνύουν περίτρανα ότι ο επαναστατικός βρασμός ήταν μόνιμος στο Γένος από την πρώτη στιγμή της οθωμανικής δουλείας. Περισσότερες από 70 είναι οι εξεγέρσεις και τα επαναστατικά κινήματα σ' όλη την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Ο υπόδουλος Ελληνισμός δε βυθίστηκε ποτέ σε πνευματική νάρκωση ή αδράνεια. Το πλατύ στρώμα του λαού μπορεί να μη μάθαινε «γράμματα και σπουδάματα» μάθαινε, όμως, «του Θεού τα πράγματα». Κι αυτά είναι η αληθινή σοφία που φωτίζει και ελευθερώνει τον άνθρωπο. Όχι τα πολυδιαφημισμένα και πολύχρωμα φώτα της Δύσης που δεν προηγήθηκαν, αλλά ακολούθησαν. Δεν περίμενε το υπόδουλο Γένος τη Γαλλική επανάσταση, για να ξεσηκωθεί. Το είχε τολμήσει πολλές φορές και πολύ νωρίτερα και συνέχιζε. Βέβαια, ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός που διακήρυττε πίστη στη λογική του ανθρώπου και η Γαλλική επανάσταση, κατ ουσίαν ταξική και εν πολλοίς εμφυλιοπολεμική αλλά υπέρ της ελευθερίας, δυνάμωσαν τον επαναστατικό αέρα στη Διασπορά, ενέπνευσαν το πολιτικό όραμα και κήρυγμα του φλογερού εθνεγέρτη Ρήγα Βελεστινλή αλλά και του Αδαμαντίου Κοραή, ο οποίος δυστυχώς αδιαφορούσε για την πνευματική αλλοτρίωση που είχε υποστεί η μεσαιωνική Ευρώπη και παρέβλεπε ότι ο Ελληνισμός δεν μπορεί να νοηθεί χωριστά από την Ορθοδοξία. Όμως οι άγιοι «Κολλυβάδες» πατέρες, μια σειρά λογίων μοναχών του Αγίου Όρους θα ορθοτομήσουν λόγον αληθείας και θα συμβάλουν στο Ρωμαίικο διαφωτισμό του Γένους.

Επομένως, από το θαύμα του Ευαγγελισμού έως τις παραμονές της επανάστασης του 1821, όπως βαθυστόχαστα σημειώνει η ελληνίδα ιστορικός Ελένη Γλύκατζη Αρβελέρ: «το πουλί της ελληνικής ψυχής, τον γκρεμό, χωρίς να γκρεμιστεί, μπορούσε να διαβαίνει!» Και από το «Χαίρε Κεχαριτωμένη Μαρία!» έφτασε, γκρεμούς διαβαίνοντας, στο «Χαίρε ω Χαίρε Λευτεριά!»

Σ' αυτό το σημείο οφείλουμε μια απάντηση στο ερώτημα «πού ανήκομεν;». Σ' όλους, όσοι, ψευδόμενοι ένεκα ανιστόρητης μικροπολιτικής ωφέλειας ή αφέλειας, διακηρύττουν ότι ανήκομεν εις την Δύσιν, θα απαντήσουμε δια στόματος του κορυφαίου Θεολόγου του 20ου αιώνας, καθηγητού πανεπιστημίου, πρωτοπρεσβυτέρου Ιωάννου Ρωμανίδου, ο οποίος αναδιατυπώνει το ερώτημα λέγοντας: «το σωστόν ερώτημα είναι όχι πού ανήκομεν, αλλά ποιοι ανήκουν εις ημάς». Η απάντησις είναι όλοι οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί», απανταχού! Κι όμως, ο εκάστοτε ηγέτης του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού καταφεύγει εις το να λέει εις τον εκάστοτε ηγέτην του φραγκολατινικού πολιτισμού «συ είσαι πρώτος, εγώ είμαι δεύτερος».

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνας οι περισσότεροι Έλληνες και προπάντων όσοι υπηρετούσαν σε ξένους στρατούς, διαπίστωσαν απογοητευμένοι ότι δεν έπρεπε να περιμένουν ξένη βοήθεια. «Ό,τι κάμομεν, θα το κάμομεν μονάχοι και δεν έχουμε ελπίδα από τους ξένους», γράφει ο Κολοκοτρώνης στα απομνημονεύματά του. Πήραν, λοιπόν, την απόφαση να στηριχθούν στις δικές τους δυνάμεις και να αποθέσουν την ελπίδα τους στη Υπέρμαχο Στρατηγό. Αν και απέτυχε η εξέγερση στη Μολδοβλαχία κοντά στη ανταρσία του Αλή πασά, «ο πονοκέφαλος» για τον σουλτάνο και την Ευρώπη θα αρχίσει και οι Έλληνες θα κηρύξουν και εξαπλώσουν την επανάστασή τους στην Πελοπόννησο, στα Νησιά, στη Στερεά και θα σχηματίσουν την πρώτη πολιτική διοίκηση.

Το εγερτήριο εθνικό σάλπισμα του Υψηλάντη «...Μάχου υπέρ Πίστewς και Πατρίδος!», θα ακολουθήσει η ιστορική εποποιία των ετών 1821-1830. «Η σκηνή ηνεώχθη», θα γράψει στα απομνημονεύματά του ο Παλαιών Πατρών Γερμανός.

«Με μιας ανοίγει ο ουρανός...»! Με μιας ανοίγει και η σκηνή του πολέμου. Άναψε το πελεκούδι στη στεριά (Αλαμάννα, Βαλτέτσι, Γραβιά, Χαλκιδική, Βασιλικά, Τρίπολη, Νάουσα, Δερβενάκια, Μανιάκι, Μεσσολόγγι, Αθήνα, Αράχοβα, Θήβα). Άναψε και στη θάλασσα (Σάμος, Χίος, Κάσος, Κρήτη, Ψαρά, Γέροντας, Ναύπλιο, Ναβαρίνο, Μεθώνη).

Άναψε με την κραυγή «Ελευθερία ή Θάνατος» από τα στόματα λεόντων, που μέθυσαν σαν το αρχοντόπουλο το Λόντο και τραγουδάνε ύμνους στη νέα Παναγιά των Ρωμιών, που τη λένε Λευτεριά. «Ω Έλληνες, η Ελευθερία εις ημάς είναι ως η όρασις εις τους οφθαλμούς...» φωνάζει ο ανώνυμος Έλληνας. «Παιδιά, για μεταλάβετε, για ξεμολογηθείτε, γιατί σηκώθη πόλεμος και πολεμούν τους Τούρκους, να διώξουμε όλη την Τουρκιά ή να χαθούμε όλοι!» τραγουδά ο λαός.

Μπροστά πηγαίνει ο ουρανός, Εθνομάρτυρες, Ιερομάρτυρες, Νεομάρτυρες και ξοπίσω τους οι λεβεντάντρες του 21. Πρωτόαθλοι ορμούν: ο στρατιωτικός διοικητής Βασίλειος Καραβιάς, ο Ιερός Λόχος του Υψηλάντη, ο μικρόσωμος αλλά μεγαλόκαρδος Αθανάσιος Καρπενησιώτης, ο γενναίοψυχος πολέμαρχος Γιάννης Φαρμάκης, ο επιφανέστερος πρωταγωνιστής του κινήματος των Ηγεμονιών, Γεωργάκης ο Ολύμπιος. Αποχαιρέτησε την έγκυο γυναίκα του και τους δυο ανήλικους γιούς του και της είπε: «αν σκοτωθώ, τους γιούς μου να τους δώσεις στην Ελλάδα». Και μέσα στο μοναστήρι του Σέκκου που εφλέγετο λέει στους συναθλητές του: «εγώ θα καώ και θα λιώσω εδώ. Σεις, αν θέλετε, φύγετε. Να, σας ανοίγω εγώ την πόρτα!».

Ποιος μπορούσε να εγκαταλείψει τέτοιον αρχηγό; Ποιος να κιότεψει; Ποιος να μη σκύψει κάτω από το λάβαρο του Αρχιεπισκόπου Γερμανού; Ποιος να μη συντρέξει μπροστά στην ανδρεία των καλογέρων του Μεγάλου Σπηλαίου; Ποιος να λιποψυχήσει δίπλα στον βράχο της Πίστewς Κολοκοτρώνη, τον λιονταρόψυχο Οδυσσέα Ανδρούτσο, τον γερο-αρματολό Πανουργιά στη Ρούμελη, τον καλογερόπαπα Γρηγόριο Δικαίο, τον Παπαφλέσσα, που σχίζει το βαθύ γαλάζιο εσώρασό του και με λουρίδες το σταυρό απ' άσπρη φουστανέλα, υψώνει στην Τριπολιτσά την πρώτη μας σημαία! Και ποιος να μη δακρύσει μπροστά στον

θρυλικό Αθανάση Διάκο.

-Θανάση!.. παραδώσου... Επέσανε οι συντρόφοι σου... Δε σου έμεινε κανένας...

-Θα παραδώσω την ψυχή, τ' άρματα δεν τα δίνω...

Τον τουφεκίζουνε με μιας...

και χίλιοι τον αρπάζουνε... Δεμένο το λιοντάρι

Χιλιάδες τόνε σέρνουνε...

Κρύβεται ο ήλιος στα βουνά. Τα πλάγια σκοτεινιάζουν...»

«Τ'άστροπελέκι του βουνού σβηέται σ' αυτό το μνήμα...» (Αρ. Βαλαωρίτης)

«Ήταν νέος, ήταν ωραίος», γράφει ο Κ. Παπαρρηγόπουλος. «Άσπιλος και αμόλυντος. Άνθρωπος του Θεού και της πατρίδας. Ένα κομμάτι κάθετο φως χωρίς ίσκιο κανένα», λέει ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος.

Μέσα στο ολόφωτο κάδρο των αγωνιστών του 1821, δίπλα στις ηρωικές μορφές, του Καραϊσκάκη, του Μιαούλη, του Κανάρη, του Μακρυγιάννη, του Τζαβέλα, του Μπότσαρη, του Νικηταρά, δεσπόζουν και φεγγοβολούν με περισσή χάρη οι ηρωίδες γυναίκες του Αγώνος. «Θαυμάζω τες γυναίκες μας και στ' όνομά τους μνέω...», γράφει ο Εθνικός μας ποιητής, Διονύσιος Σολωμός. **Αυτές είναι οι μάνες από τις οποίες καταγόμαστε. Μακάρι τέτοιες μάνες να γεννούν τα παιδιά μας και τα παιδιά των παιδιών μας!**

-Σουλιώτισσες, Μανιάτισσες, Μεσολογγίτισσες, γυναίκες των νησιών και της στεριάς, θρεμμένες όλες σας με της πίστης το προζύμι το γλυκό, της θάλασσας το κύμα το αλμυρό, και του βουνού το λεύτερο αγέρι, αιωνία να ναι η μνήμη σας!

Αυτό το εκλεκτό τάγμα ανδρών και γυναικών, αυτή την τρισένδοξη χορεία ηρώων τιμούμε σήμερα και τους αποδίδουμε έπαινο δίκαιο και ευγνωμοσύνη άπειρη!

Αγαπητοί αδερφοί και φίλοι,

«Η Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» (της εκδοτικής Αθηνών) χαρακτηρίζει το 1821 έτος «ευφρόσυνο», διότι ο κοινός αγώνας όλου του έθνους, όλων των τάξεων για το ΧΡΕΟΣ, που κορυφώθηκε από τους Ελεύθερους πολιορκημένους στο Μεσολόγγι, **δικαιώθηκε**, έστω και μερικώς, με την «πολιτική ανεξαρτησία του Ελληνικού Έθνους» (1η Ιανουαρίου 1822), τον ερχομό του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (6 Ιανουαρίου 1828) και την αναγνώριση ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους (3 Φεβρουαρίου 1830).

Γι' αυτό η επανάσταση του 1821 αποτελεί ανεκτίμητο εθνικό κεφάλαιο. Ό,τι πολύτιμο μας απέμεινε σήμερα είναι αυτό το «αθάνατο κρασί του '21». Είναι

ανάσταση! Από τον τάφο στη ζωή, από την ταφόπλακα της δουλείας στον παράδεισο της ελευθερίας. Είναι Θαύμα νικητήριο! Και τα νικητήρια θαύματα ανήκουν τη Υπερμάχω Στρατηγό. «Έτσι κάθε φορά που ένα μεγάλο γεγονός τρικυμίζει τη ψυχή μας, τὸ βυζαντινὸ τροπάρι αὐθόρμητα ἀνεβαίνει στὰ χεῖλη μας καὶ σμίγει μὲ τοὺς στίχους τοῦ Σολωμοῦ, θὰ γράψει ὁ Στρατὴς Μυριβήλης.

Νέοι και νέες, αγαπητά παιδιά της Πατρίδος μας,

«Το να ζητεί κανείς τους λόγους που έκαναν τους Έλληνες να επαναστατήσουν εναντίον των Τούρκων είναι σαν να ρωτά ένα δέντρο, γιατί μεγαλώνει», λέει ο Ιστορικός Σαράντος Καργάκος. Κι όμως, εμείς οι μεγαλύτεροί σας το ρωτάμε, το ξαναρωτάμε και αντί να το ποτίζουμε, του κόβουμε τις ρίζες. Ξεριζώνουμε ελληνορθόδοξα ιδεώδη και εθνικά ιδανικά με δαιμονική μανία, επιστημονική μαεστρία, εφευρετική νομιμότητα. Σύντομα, βεβαίως, θα συρθούμε να ομολογήσουμε ότι «Δυστυχώς επτωχεύσαμε» και πάλι. Πένητες και πρόστυχοι θα καθίσουμε στο «σκαμνί» της Ιστορίας και «Κριτές, θα μας δικάσουν οι αγέννητοι, οι νεκροί». Αυτή είναι η τιμωρία μας λέει ο ποιητής Παλαμάς. Σε σας, όμως, λεβεντόψυχα αγόρια και κορίτσια με τα καθαρά μάτια, στέλνει άλλο μήνυμα και σας λέει: «Τα μεγάλα εθνικά ιδανικά, όταν ανθίζουν και ζούνε στο σπίτι του καθενός, ο ποιητής τούς χτίζει παλάτια. Τα μεγάλα εθνικά ιδανικά, όταν ξεπέφτουν, και ο καθένας τα διώχνει από το σπίτι του, ο ποιητής τα παίρνει στο καλύβι του και άσυλο τους δίνει»

Τρέξτε, λοιπόν, στα «καλύβια» ανθρώπων που φυλάσσουν τις αληθινές αξίες και τα μεγάλα εθνικά ιδανικά, τις ρίζες που εμείς ξεριζώσαμε.

Εμείς οι μεγαλύτεροι, σ' αυτούς τους καιρούς του κομباسμού και της αδιαφορίας μην προσπεράσουμε και πάλι επιπόλαιο την εθνική εορτή της επανάστασης του '21. Ας σταθούμε κι ας συγκριθούμε με τους ήρωές της. Αν βρεθούμε μικρότεροι στο ψυχικό ανάστημα, ας εμπνευσθούμε από το παράδειγμα του Εσταυρωμένου. Ας αγαπήσουμε τον Σταυρό και ας ζητήσουμε τη δύναμή Του. Μπροστά Του κλαίει στα γόνατα η Παναγιά. Μαζί Της κι εμείς οι πολύπαθοι Νεοέλληνες! Καιρός να ανανήψουμε.

Διότι, ή θα αρθούμε στο ύψος των περιστάσεων ή θα καταπέσουμε στα πέταυρα του Άδου. Μη γένοιτο!

ΖΕΙ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ,

ΧΑΙΡΕ ΝΥΜΦΗ ΑΝΥΜΦΕΥΤΕ

ΖΗΤΩ ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ 1821

ΕΛΛΑΣ ΑΝΑΣΤΑ ΧΑΙΡΕ

Φώτιος Γ. Πάλλας

Φιλόλογος